Naar een dierwaardige visserij en aquacultuur

Volgens de principes van de Raad van Dieraangelegenheden voor een dierwaardige veehouderij

vissen bescherming

dierencoalitie
Samenwerkende Dierenwelzijnsorganisaties Nederland

SEA FIRST

COMPASSION in world farming
ciwf.nl

DIEREN BESCHERMING

oktober 2024

Inleiding

Vissen zijn intelligente dieren met gevoel en emoties. En heel belangrijk, ze kunnen pijn, angst en stress ervaren. Hiervoor is inmiddels uitgebreid wetenschappelijk bewijs[1][2]. Ook voor andere waterdieren, zoals kreeften, krabben en inktvissen, stapelt het bewijs zich op[3][4][5][6][7]. Toch zijn er vrijwel geen regels om het welzijn van deze dieren te beschermen.

In Nederland worden jaarlijks naar schatting zo'n 3,5 miljard vissen gevangen en ruim 14 miljoen vissen gehouden in kwekerijen[8][9]. Dat zijn ruim acht keer zoveel dieren als in de veehouderij. De Europese Unie en haar lidstaten erkennen vissen "als wezens met gevoel" waarmee in principe "ten volle rekening" moet worden gehouden[10]. Maar toch worden vissen aan praktijken onderworpen die hun ernstig leed berokkenen en zelfs volstrekt onaanvaardbaar zijn in de veehouderij.

[1] https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/954
[2] https://www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2018/03/07/welzijn-van-vissen-verdient-meer-aandacht-van-overheid-en-andere-betrokken-partijen
[3] https://www.crustaceancompassion.org/do-crustaceans-feel-pain
[4] https://www.ciwf.nl/media/7447305/ciwf-rapport-octopus-factory-farming.pdf
[5] Evidence for pain in decapod crustaceans. Robert W. Elwood. Animal Welfare Volume 21, Issue 2, June 2021, Pages 23-27
[6] Nociception or pain in a decapod crustacean? Stuart Barr, Peter R. Laming, Jaimie T.A. Dick, Robert W. Elwood. Animal Behaviour Volume 75, Issue 3, March 2008, Pages 745-751
[7] Review of the Evidence of Sentience in Cephalopod Molluscs and Decapod Crustaceans. Jonathan Birch, Charlotte Burn, Alexandra Schnell, Heather Browning and Andrew Crump. November 2021
[8] http://fishcount.org.uk/
[9] https://www.nevevi.nl/kenmerken-van-de-sector/
[10] https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj

Zo worden dieren veelal zonder verdoving geslacht door hen bij vol bewustzijn open te snijden of te laten stikken op ijs. Vangstmethodes leiden vaak tot letsel en ziekte- en sterftecijfers in kwekerijen kunnen zeer hoog zijn[11][12]. De Raad van Dieraangelegenheden (RDA) concludeerde dan ook dat er meer aandacht moet komen voor vissenwelzijn[2]. En ook veruit de meeste Nederlanders vinden dat vissen betere bescherming verdienen en zijn bereid meer te betalen voor vissen die een beter leven hebben gehad, blijkt uit onderzoek[13].

Nu de overheid ernaar streeft dierenwelzijn in Nederland te verbeteren door het realiseren van een 'dierwaardige veehouderij' volgens de zes principes van de RDA, mogen de vissen niet vergeten worden. Goed dierenwelzijn is bovendien essentieel in een duurzame visserij en aquacultuur en is onlosmakelijk verbonden met andere duurzaamheidskwesties, zoals gezondheid, biodiversiteit en voedselveiligheid[14]. Dierenwelzijn behoort dan ook een plaats te krijgen in de beleidsplannen zoals 'Visie voor voedsel uit zee en grote wateren' [15]. Wij vragen de betrokken politici en beleidsmakers daarom de zes principes van de RDA ook toe te passen op de behandeling van vissen en andere waterdieren en te streven naar een 'dierwaardige visserij en aquacultuur'.

Duizelingwekkende aantallen dieren

Jaarlijks worden er wereldwijd zo'n 124 miljard vissen gehouden in kwekerijen en gedood[16]. Ter vergelijking, jaarlijks worden 90 miljoen zoogdieren (zoals koeien en varkens) en 70 miljard kippen gedood.

Tussen 1,1 en 2,2 biljoen (dat is 1000 miljard) vissen wordt uit het wild gevangen en gedood[17]. Een onvoorstelbaar aantal. Wilde vissen beslaan maar liefst 87,5% van alle gewervelde dieren die gedood worden voor voedsel of diervoer.

[11] https://www.eurogroupforanimals.org/files/eurogroupforanimals/2021-12/2021_01_12_eurogroup_for_animals_wild_fisheries_report_updated.pdf
[12] https://ciwf.nl/kweekvisrapport
[13] https://www.ciwf.nl/nieuws/2018/08/nederlanders-willen-beter-vissenwelzijn
[14] https://static1.squarespace.com/static/5e4ff4ae6791c303cbd43f67/t/63d08f9194a67748f0c20a77/1674612629509/Summary+Report+September+2021.pdf
[15] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D08939&did=2024D08939
[16] https://www.cambridge.org/core/journals/animal-welfare/article/estimating-global-numbers-of-farmed-fishes-killed-for-food-annually-from-1990-to-2019/765A7CCA23ADA0249EF37CFC5014D351
[17] https://www.cambridge.org/core/journals/animal-welfare/article/estimating-global-numbers-of-fishes-caught-from-the-wild-annually-from-2000-to-2019/83F1B933E8691F3A552636620E8C7A01

De toekomst is dierwaardig

In de laatste jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor het welzijn van vissen en andere aquatische dieren. Wetenschappelijk onderzoek toont keer op keer de intelligentie, het complexe gedrag en pijn- en stressbeleving bij deze dieren aan.

Veruit de meeste Nederlanders (72%) vinden dat het welzijn van vissen evenveel bescherming verdient als dat van andere productiedieren[18]. Ook in de primaire sector en bij supermarkten wint vissenwelzijn aandacht; het eerste vissersschip dat werkt met verdoving aan boord is een feit[19]. Recent stopte Albert Heijn met de verkoop van garnalen afkomstig van kwekerijen waar de oogjes van dieren worden afgeknipt[20]. Ook Jumbo heeft soortgelijke plannen[21].

Vissenwelzijn heeft een plek gekregen in de Europese Aquacultuurrichtsnoeren[22] en de kans is groot dat dat ook het geval zal zijn bij het Europese Gemeenschappelijke visserijbeleid[23]. Daarbij overweegt de Europese Commissie aquatische dieren op te nemen in de nieuwe dierenwelzijnswetgeving. Ook de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) onderstreept het belang van goed vissenwelzijn en de invoering van betere vissenwelzijnsregels[24]. Voorgaande ministers van landbouw gaven aan dat vissenwelzijn hun aandacht heeft[25]. En aangenomen moties, waaronder tegen octopuskweek[26] en tegen het afknippen van ogen van garnalen[27], geven aan dat het onderwerp meer aan politiek belang wint.

[18] https://www.ciwf.nl/nieuws/2018/08/nederlanders-willen-beter-vissenwelzijn
[19] https://nos.nl/artikel/2308533-vissersboot-met-verdovingsmachine-laat-vissen-minder-pijn-lijden
[20] https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/supermarkten-kunnen-afgeknipte-garnalenogen-niet-langer-aanzien~b529a6f7/
[21] https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/supermarkten-kunnen-afgeknipte-garnalenogen-niet-langer-aanzien~b529a6f7/
[22] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52021DC0236
[23] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11053-2023-INIT/en/pdf
[24] https://www.nvwa.nl/onderwerpen/visketen-in-beeld/documenten/dier/visserij/ika-vis/rapport-visketen-in-beeld-2022/rapport-visketen-in-beeld-2022
[25] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/23/verzamelbrief-visserij
[26] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023Z04979&did=2023D11782
[27] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z07570&did=2024D17400

Ondanks deze positieve ontwikkelingen en de toenemende aandacht voor het welzijn van aquatische dieren zijn we nog mijlenver weg van een dierwaardige visserij en aquacultuur. De opgave is groot en complex, mede omdat er niet één simpele oplossing is vanwege de verscheidenheid aan aquatische dieren en gebrek aan kennis.

Desondanks is het heel belangrijk de transitie naar een dierwaardige visserij en aquacultuur zo snel mogelijk in te zetten. De maatschappij verwacht dit, en de levens van ongekend grote aantallen dieren kunnen hiermee verbeterd worden.

Gebaseerd op de zes principes voor een dierwaardige veehouderij van de Raad van Dierenaangelegenheden (RDA) geven wij onze aanbevelingen en adviezen voor allereerst een dierwaardige aquacultuursector, gevolgd door een dierwaardige visserijsector.

RDA principes nader bekeken

Het eerste principe is de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier en diens integriteit door bijvoorbeeld geen fysieke ingrepen uit te voeren zoals het afknippen van ogen bij garnalen. Daarnaast dient het dier de meest basale zorg te krijgen in de vorm van goede voeding en het faciliteren van een goede omgeving en het borgen van een goede gezondheid. Vissen en waterdieren hebben essentiële behoeften die zich uiten in natuurlijk gedrag. Wanneer een dier de mogelijkheid heeft om zijn natuurlijk gedrag te uiten en dit ook daadwerkelijk doet in combinatie met de eerder genoemde principes, leidt dit tot een overwegend positieve emotionele toestand.

Dierwaardige aquacultuur

De huidige aquacultuursystemen zijn ontwikkeld uit het oogpunt van efficiëntie en productie met onvoldoende aandacht voor het welzijn en de behoeften van het individuele dier. Hierdoor zijn er ernstige dierenwelzijnsproblemen bij het houden, transporteren, behandelen en doden van de dieren. In een dierwaardige aquacultuur staat het dier centraal. Hieronder werken we de zes RDA principes uit op weg naar een dierwaardige aquacultuur.

1. Erkenning intrinsieke waarde en integriteit van het dier

In de aquacultuur vinden veel handelingen met de dieren plaats die ernstige stress veroorzaken. Bovendien worden veel dieren zonder verdoving geslacht, wat leidt tot ernstige welzijnsproblemen. Respect voor de integriteit (de heelheid en gaafheid van een dier) en de intrinsieke, eigen waarde van dieren in de aquacultuur betekent in ieder geval:

- Geen lichamelijke ingrepen bij dieren (tenzij voor medische zorg) en beperking stressvolle handelingen. Ingrepen zoals het afknippen van ogen bij garnalen om de productie te versnellen, zoals op grote schaal gebeurt in garnalenkwekerijen in verschillende delen van de wereld, zijn niet toegestaan[28]. Dit betekent onder andere een einde aan het stressvolle 'afstrijken' van vissen voor eitjes of hom.
- Einde aan het (door)fokken op hoge productie, zoals bij onder andere zalmen, forellen, en zeebaarzen het geval is. Dit kan onder andere leiden tot misvormingen, ziekte en kan bij ontsnappingen in het wild leiden tot genetische afzwakking van de wilde populatie[29].
- Geen modificatie, zoals bij forellen, waarbij vrouwtjes worden gemanipuleerd met testosteron, zodat zij fysiek veranderen en hom produceren[30]. Nederlandse forelkwekers dienen ook geen gebruik te maken van nakomelingen die op deze wijze zijn verkregen.

[28] https://www.shrimpwelfareproject.org/why-stop-using-eyestalk-ablation
[29] https://academic.oup.com/icesjms/article/73/10/2488/2647116
[30] https://kro-ncrv.nl/programmas/keuringsdienst-van-waarde/kweekvis-forel-hormoonvoer-testosteron

- Bedwelming bij de slacht voor alle vissoorten en schaaldieren. Huidige dodingsmethodes zonder verdoving waaronder het laten stikken op ijs of het bij vol bewustzijn opensnijden en verwerken (strippen)[3132], waarna de vissen nog een aanzienlijke tijd bij bewustzijn zijn, moeten afgeschaft worden. Naast de verplichte elektrische verdoving voor paling, zijn er voor verschillende vissoorten in de aquacultuur al adequate verdovingsmethodes[33] ontwikkeld. Het is belangrijk dat deze worden door getest, gevalideerd en overal wordt toegepast.

2. Goede voeding

Dit betekent in ieder geval:

- Voldoende en kwalitatief goed voer. Het voedselregime dient te worden aangepast aan de natuurlijke behoeften van de soort: zo is het kant-en-klaar aanbieden van voedsel aan dieren die in een natuurlijke situatie een groot deel van hun tijd besteden aan jagen onwenselijk als ook het langdurig uithongeren voor transport[34]. Ook dienen de dieren niet of zo min mogelijk gevoerd te worden met wilde vissen, omdat dit een nog grotere druk op de nu al overbeviste zeeën legt en geenszins duurzaam is[35]. Carnivore vissen zijn daarom niet geschikt om gehouden te worden in kwekerijen.

Gevoerd met wilde vis: aquacultuur leidt tot voedselverspilling

De huidige aquacultuur is geen oplossing voor overbevissing. Integendeel, ze draagt hieraan bij. Carnivore vissen in kwekerijen worden gevoerd met vissen afkomstig uit het wild. Recent onderzoek toont aan dat de helft van het aantal uit het wild gevangen vissen verwerkt wordt tot vismeel en visolie dat voor het grootste deel gebruikt wordt als voer in de viskweek[36].

Voor 1 zalm uit een kwekerij zijn gemiddeld 440 vissen gestorven. Dit leidt tot massaal dierenleed en is een grote verspilling van voedsel. Maar liefst 78% van de eiwitten gaat verloren bij de omzetting van visvoer naar forel[37]. Bovendien is 90% van de wilde vissen gebruikt in vismeel en -olie direct door mensen te consumeren. Mensen concurreren om voedsel met vissen in kwekerijen[38].

---

[31] Bedwelmen en doden van gevangen vissen: kabeljauw, schol, schar en tong, Van de Vis et al., 2022 Https://edepot.wur.nl/563784

[32] https://www.wur.nl/nl/show/gevangen-zeevis-bedwelmen-voor-beter-dierenwelzijn.htm

[33] https://aquaeas.org/Program/PaperDetail/40020

[34] Live Animal Transport: time to change the rules. White Paper on the revision of Council Regulation (EC) 1/2005, Eurogroup for Animals, 2021

[35] https://www.ciwf.nl/media/7452926/ciwf_rethinking-eu-aquaculture_online.pdf

[36] https://www.cambridge.org/core/journals/animal-welfare/article/estimating-global-numbers-of-fishes-caught-from-the-wild-annually-from-2000-to-2019/83F1B933E8691F3A552636620E8C7A01

[37] https://www.ciwf.nl/media/7452926/ciwf_rethinking-eu-aquaculture_online.pdf

[38] Cashion T, Le Manach F, Zeller D, Pauly D. Most fish destined for fishmeal production are food-grade fish. Fish Fish. 2017;18(5):837–44

3. Goede gezondheid

Randvoorwaarden voor een goede gezondheid zijn de mentale en fysieke gezondheid, de aanwezigheid van medische zorg en het verblijven in een gezonde omgeving.

- Dit betekent dat een dier fysiek gezond is en vrij is van uiterlijke afwijkingen. Het dier heeft een mooie, gave huid en ogen zijn vrij van ontstekingen en wonden. Het dier beweegt zich soepel.
- In het geval dat er sprake is van ziekte of lijden is medische zorg noodzakelijk. Medische zorg is maatwerk en toegespitst op het individuele dier. In de huidige aquacultuur worden individuele dieren doorgaans niet geholpen, maar worden aan hun lot overgelaten, met lijden en sterfte tot gevolg.
- Methoden die leiden tot ernstig dierenleed moeten niet langer meer worden toegestaan, zoals bijvoorbeeld het ontluizen van zalmen met chemicaliën of door een raster pompen[39].
- Ziekte- en sterftecijfers moeten worden bijgehouden en gepubliceerd, zoals ook verplicht is bij onze dieren in de veehouderij. Het is bekend dat het risico op ziekte en sterfte heel hoog kan zijn, maar de huidige aquacultuur is geheel niet transparant. Zo overlijden in de Noorse zalmkwekerijen alleen al jaarlijks 65 miljoen zalmen voortijdig[40].

4. Goede leefomgeving

De leefomgeving van het dier moet veilig en gezond zijn, gevarieerd en uitdagend en voorzien in de natuurlijke behoeften van het dier. Een omgeving bestaat uit een sociale en fysieke omgeving. Een dier moet de mogelijkheid hebben om negatief en agressief gedrag van soortgenoten te kunnen ontwijken, te vluchten, te schuilen of steun te vinden bij anderen in de school. De sociale omgeving bestaat niet alleen uit dieren, maar ook mensen maken hier deel vanuit. De mens-dier interactie is binnen een goede omgeving positief en draagt bij aan het welbevinden van het dier. Daarnaast maakt controleerbaarheid en voorspelbaarheid een belangrijk onderdeel uit van de goede omgeving. De RDA vermeldt dat dieren (net als mensen) behoefte hebben aan mogelijkheden om in hun omgeving te kiezen voor hetgeen zij ervaren als de beste keuze.

- De leefomgeving moet, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, afgestemd zijn op het natuurlijke gedrag en behoeftes van elke gehouden vissoort. Er moet onder andere gelet worden op schoon en passend water, temperatuur, een passende bezettingsgraad, elementen, zoals bijvoorbeeld schuilplaatsen om in natuurlijke behoeften te voorzien. De onnatuurlijk hoge dichtheden in kwekerijen leiden veelal tot verstoord en afwijkend gedrag, een teken van stress[41]. Het kan leiden tot agressie en kannibalisme bij dieren en het gebrek aan schuilplekken kan de stress vergroten. Een waterstroming in een forellenkwekerij kan bijdragen aan stressvermindering, zodat de dieren meer in hun natuurlijke behoefte om tegen de stroom in te zwemmen worden voorzien[42].
- Vissen zijn wilde, niet-gedomesticeerde dieren. Als uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het welzijn en de natuurlijke behoeften van een diersoort niet voldoende

[39] https://nos.nl/artikel/2514996-zeeluis-en-winterzweren-noorse-kweekzalmindustrie-kampt-met-massasterfte
[40] https://nos.nl/artikel/2514996-zeeluis-en-winterzweren-noorse-kweekzalmindustrie-kampt-met-massasterfte
[41] http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/809.htm
[42] https://nofima.no/wp-content/uploads/2020/05/Welfare-Indicators-for-farmed-rainbow-trout-Noble-et-al.-2020.pdf

gewaarborgd kunnen worden, dient de diersoort niet gehouden te worden in de aquacultuur.
- De omgeving moet dusdanig zijn ingericht dat er geen stressvolle handelingen plaatsvinden zoals sorteren en verplaatsen tussen bassins.
- Een einde aan de palingkwekerij, aangezien de sector een nog grotere druk legt op de al ernstig bedreigde paling.

5. Natuurlijk gedrag

Hieronder valt onder andere: rusten, eten en drinken, zelfverzorging, exploratie, sociaal gedrag, thermoregulatie, veiligheid, gezondheid, beweging, reproductie, seksueel gedrag en de mogelijkheid tot aanpassing aan veranderingen in de omgeving.

Dit betekent in ieder geval:

- Dieren moeten hun volledige repertoire aan essentiële natuurlijke gedragingen kunnen uitoefenen in een leefomgeving die daartoe alle ruimte en gelegenheid biedt en die de mogelijkheid biedt om bij veranderingen te kunnen aanpassen.
- Dit verschilt per vissoort en moet dan ook per vissoort wetenschappelijk worden onderzocht. Maar dit kunnen onder andere zijn: voldoende elementen om aan gedragsbehoeftes te voldoen, voldoende ruimte voor rusten, schuilen, foerageren en andere natuurlijke gedragingen.
- Dieren moeten zich kunnen bewegen in een bij de soort passende sociale groep of school. De bezettingsgraad moet daarop aangepast zijn.

‘Duurzaam’ keurmerk is zonder vissenwelzijn niet duurzaam

Voor de consument die vis wil met beter welzijn is de keuze in de supermarkt uiterst beperkt. In de huidige topkeurmerken, zoals MSC en ASC, wordt er geen extra rekening gehouden met welzijn en een onverdoofde, pijnlijke slacht is gangbaar. Uit onderzoek[43] blijkt dat de meerderheid van de Nederlanders vindt dat een duurzaamheidskeurmerk op kweekvis wél betrekking moet hebben op welzijn: 65% vindt dat het keurmerk ‘duurzaam’ zou moeten betekenen dat het dier de ruimte heeft gehad voor natuurlijk gedrag, en pijnloos is geslacht (55%). Momenteel is het biologische keurmerk voor kweekvis het enige dat eisen stelt aan welzijn, zij het zeer beperkt.

6. Positieve emotionele toestand

Als de vijf principes worden toegepast in de aquacultuur dan zal dit leiden tot een positieve, emotionele toestand bij vissen en waterdieren.

[43] Overzicht van alle resultaten te downloaden op http://www.comresglobal.com/polls/eurogroup-for-animals-ciwf-fish-welfare-survey/ en de Nederlandse: https://bit.ly/2Mr7X1j

Dierwaardige visserij

Bij wildvangst worden de dieren na de vangst gedood en daarom spreken we niet over de zes principes zoals bij dieren die gehouden worden. De principes 'goede voeding, goede gezondheid, natuurlijk gedrag' zijn allemaal principes die toepasbaar zijn op de fase voorafgaande de vangst. Om de visserij dierwaardig te maken, moet rekening gehouden worden met de erkenning van de intrinsieke waarde en integriteit van het dier (principe 1). De visserijtechniek kan gevolgen hebben voor de omgeving van de waterdieren die achterblijven na de vangst. Het principe om na de vangst de omgeving goed achter te laten (principe 4), is daarom ook van belang voor een dierwaardige visserij.

Vangst

De huidige visvangst gaat gepaard met ernstige dierenwelzijnsproblemen. Vaak worden dieren lange tijd door het water getrokken wat leidt tot stress, verdrukking, uitputting, verwondingen en soms de dood[44]. Ook kunnen drukverschillen door het snel omhoog trekken van het net leiden tot letsel[45]. Tevens kan het gebruik van pompen en ruwe hantering aan boord leiden tot verwondingen. Van krabben wordt in sommige gevallen een poot afgedraaid, wat leidt tot ernstig leed. Daarnaast leiden sommige vangstmethodes tot veel ongewenste bijvangst, waardoor veel dieren gewond raken en vaak de terugplaatsing in zee niet overleven[46].

Adviezen op weg naar een dierwaardige visserij:

- Beperk de duur en de snelheid bij het slepen van de netten. Een hoopvolle ontwikkeling hierin is bijvoorbeeld de zogenoemde kiwi kuil, een visnet waarbij vissen minder verwond raken[47].

[44] https://www.eurogroupforanimals.org/files/eurogroupforanimals/2021-12/2021_01_12_eurogroup_for_animals_wild_fisheries_report_updated.pdf
[45] https://www.eurogroupforanimals.org/files/eurogroupforanimals/2021-12/2021_01_12_eurogroup_for_animals_wild_fisheries_report_updated.pdf
[46] https://www.wur.nl/upload_mm/6/3/e/17cacbc0-9571-4b2d-a119-6fa638cf6488_Factsheet_overlevingskansen_vis_uitkomsten_FINAL.pdf
[47] https://youtu.be/g70penPgVo4?si=nz0JjJg1rrT9oOqH

- Maak gebruik van selectieve vangstmethodes waarbij de dieren zo min mogelijk geschaad worden. Ongewenst gevangen dieren dienen zo snel mogelijk terug in zee geplaatst te worden voor een zo groot mogelijke overlevingskans.
- Voorkom ernstig leed bij krabben door het uitdraaien van ledematen te verbieden.
- Laat goed dierenwelzijn een vast criterium zijn in de ontwikkeling van innovatieve vormen van visserij bij scheepbouw en tuigontwikkeling.

Doding

Er zijn ernstige dierenwelzijnsproblemen bij de doding van vissen. Gangbare methodes zijn verstikking op ijs(water) of het bij vol bewustzijn opensnijden en verwerken (strippen), waarna de dieren nog aanzienlijke tijd bij bewustzijn zijn.

Adviezen op weg naar een dierwaardige visserij:

- Bij doding dienen de dieren zo min mogelijk pijn, stress en angst te ervaren. Zoals dieren in de veehouderij dienen vissen verdoofd te worden voor de slacht. Dit moet direct na het aan boord brengen gebeuren.
- Voor verschillende vissoorten zijn er initiatieven gaande om adequate verdovingsmethodes aan boord te ontwikkelen[48]. Het is belangrijk dat deze worden doorgetest, gevalideerd en verplicht.
- Ook krabben dienen direct bedwelmd en gedood te worden. Er moet een einde komen aan de lange transporten van krabben op ijs, die ernstige welzijnsproblemen veroorzaken[49].

Goede leefomgeving

Bij een dierwaardige visserij is er aandacht voor de omgeving van de vissen. Bepaalde vangstmethodes schaden de leefomgeving ernstig en ontwrichten ecosystemen. Bodemberoerende visserij, zoals met de boomkor, moet dan ook worden afgeschaft. Het is belangrijk te investeren in verbetering van habitats in aangetaste leefgebieden, zoals door middel van rewilding projecten in de Noordzee[50]. Daarbij moet de visserij met betrekking tot quota in lijn zijn met de wetenschappelijke adviezen van ICES. Dit betekent onder andere dat er een einde komt aan de visserij op de ernstig bedreigde paling.

[48] https://www.wur.nl/nl/show/gevangen-zeevis-bedwelmen-voor-beter-dierenwelzijn.htm
[49] https://www.crustaceancompassion.org/c
[50] https://www.ark.eu/gebieden/de-noordzee

Zonder dierwaardigheid geen duurzame visserij en aquacultuur

In de Visie 'voedsel uit zee en grote wateren[51]' schetst de minister een toekomstvisie voor een robuuste visserij- en aquacultuursector, die een regionaal, gezond en duurzaam product levert dat gewaardeerd wordt door de consument. Uit onderzoek blijkt dat 77%[52] van de Nederlandse consument vissenwelzijn belangrijk vindt; het lijkt evident dat een dierwaardig leven van aquatische dieren dan ook de benodigde aandacht krijgt in deze visie.

Echter, naast de essentiële aandacht voor de eiwittransitie, de economie en het winnen van voedsel binnen de draagkracht van de ecologie en de natuur wordt vissenwelzijn maar één keer genoemd; "*Ook vissenwelzijn is een onderwerp dat aandacht vraagt." (blz.11 uit Visie op voedsel uit zee en Grote Wateren).*

Wetenschappers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties zijn inmiddels helder in dat dierenwelzijn een onderdeel is van duurzaamheid. De minister zal in de toekomstvisie voor de visserij en aquacultuursector ruimte moeten maken voor dierenwelzijn. Dit zal niet makkelijk zijn; de sector staat voor grote uitdagingen en de transitie is complex. Echter, de lessen uit de landbouwtransitie tonen het belang van een holistische en integrale aanpak. Hiermee wordt het risico voorkomen dat ondernemers geconfronteerd worden met opstapelende regelgeving en gedwongen maatregelen die leiden tot inkrimping of sluiting van een bedrijf.

Transitie experts zijn het erover eens dat een transitie alleen maar succesvol kan zijn als daar de relevante actoren bij betrokken worden en iedereen zijn rol kent en verantwoordelijkheid pakt[53]. Dat betekent dat wetenschappers, supermarkten, primaire en verwerkende sector, overheid, maatschappelijke organisaties, financiële instellingen en media een bijdrage moeten leveren.

Wij geven de relevante stakeholders dan ook de volgende adviezen mee:

[51] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024D08939&did=2024D08939
[52] https://www.ciwf.nl/nieuws/2018/08/nederlanders-willen-beter-vissenwelzijn
[53] https://www.newforesight.com/wp-content/uploads/2023/07/TransMission-E-book_NL.pdf?x15910

Adviezen aan de overheid

1. Geef dierwaardigheid een duidelijke plek in de visie rondom de toekomst van de voedselwinning uit zee en grote wateren. Veranker dit wettelijk (met een redelijke overgangstermijn) zoals ook de dierwaardige veehouderij in de wet verankerd is. Communiceer dit actief naar alle stakeholders. Zorg voor dezelfde inzet in Europa.
2. Creëer ruimte om te experimenteren en zet vernieuwers op het podium. Ondersteun met beleidsinstrumenten zoals subsidies en beleid initiatieven die bijdragen aan de dierwaardige visserij en aquacultuur
3. De wet- en regelgeving met betrekking tot het voorschrift dat paling bedwelmd moet worden voorafgaand aan het doden, kan uitgebreid worden voor alle in Nederland gekweekte vissen, waaronder meerval, steur, forel en tarbot. Ook kan daarin een verbod om krabben en kreeften levend te koken, worden opgenomen in lijn met de aangenomen motie hierover.
4. Handhaaf de wettelijke verplichting om vissoort, herkomst en vangstmethode op het moment van aankoop te vermelden, dus ook online.

Adviezen aan de primaire en verwerkende sector

1. Omarm het belang van dierenwelzijn, betrek Ngo's bij een screening van je bedrijf in de zoektocht naar verbeteringen.
2. Begin te innoveren en te experimenteren. Vraag hierbij hulp van relevante actoren zoals wetenschap, financiële instellingen en overheid.
3. Participeer in projecten en pilots; wees transparant over de knelpunten en barrières en zoek met relevante stakeholders naar oplossingen.
4. Deel je opgedane kennis en ervaringen zodat anderen daarvan kunnen leren.

Adviezen aan supermarkten en afnemers

1. Maak beleid op dierwaardigheid voor aquatische dieren en leg aan de consument uit waarom
2. Ga in gesprek met de keurmerken en maak afspraken over het opnemen van vissenwelzijn in de standaarden en criteria
3. Communiceer met producenten en verwerkende industrie dat dierwaardigheid voor aquatische dieren een onderdeel gaat zijn van de inkoop criteria. Stel hierbij eisen aan de huisvesting, het doden, levend bewaren en transporteren van met name vissen en schaaldieren en beperk hierbij de mogelijkheid dat dieren onverdoofd worden gefileerd of behandeld.
4. Vergroot het aandeel biologisch in het schap en promoot plantaardige alternatieven.

Adviezen aan de wetenschap

1. Ontwikkel welzijnsindicatoren per diersoort, vangstmethode en kweeksysteem
2. Ontwikkel onderzoek en data naar het welzijn van dieren in de visserij of aquacultuur
3. Investeer in de ontwikkeling van huisvestings-, vangst-, oogst-, bewaar-, transport- en dodingsmethoden die bijdragen aan de dierwaardigheid in de visserij en aquacultuur.
4. Monitor de transitie en identificeer kansen en barrières en ontwikkel hier oplossingen voor

Adviezen aan financiële instellingen

1. Participeer en ondersteun projecten en pilots die bijdragen aan het welzijn van dieren in de visserij en aquacultuur
2. Investeer niet in nieuwe projecten of bedrijven als deze niet dierwaardig zijn. Financier daarentegen startups en innovatieve ontwikkelingen die zorgen dat aquatische dieren een dierwaardig leven hebben.
3. Ontwikkel nieuwe criteria voor financieringen en investeringen en geef dierwaardigheid voor aquatische dieren hierin een duidelijke plek.
4. Stop met het investeren in palingvisserij en -kwekerijen

Meer informatie over vissenwelzijn?

In ons 'Vissenmanifest: 10 punten voor beter vissenwelzijn' geven wij tien punten waarmee beleidsmakers direct aan de slag kunnen om het vissenwelzijn te verbeteren. Kijk op dierencoalitie.nl/vissenmanifest.

vissen bescherming

dierencoalitie
Samenwerkende Dierenwelzijnsorganisaties Nederland

SEA FIRST

COMPASSION in world farming
ciwf.nl

DIEREN BESCHERMING